
NOTÍCIA BIBLIOGRÀFICA

JORDI MASCARELLA i MIQUEL SITJAR

CANCIONERO DE RIPOLL Texto, traducción, introducción y notas de José-Luis Moralejo. BOSCH, Casa Editorial. Barcelona, 1987.

Sempre és d'agrair una nova aportació al coneixement d'autors i obres ripollesos. I encara ho és molt més si han estat objecte d'estudi per part d'algú de fora com l'eminent especialista Dr. José-Luis Moralejo.

Després d'anys de recerca ha donat a la llum pública un treball que no dubtem a qualificar de sòlid i estimulants. D'una banda presenta un estat de la qüestió molt actualitzat, que aplega les aportacions dels experts fins a la data més recent: Nicolau, Raby, Dronke, Latzke, Köngsen, Elliot i d'altres, que poca cosa han deixat per dir sobre els textos del manuscrit ripollès. I de l'altra, ofereix al lector en llengua espanyola una traducció a l'abast que podrà servir per divulgar entre el públic no especialista aquest conjunt de textos.

Es tracta d'una col·lecció de 20 peces de temàtica amorosa, molt d'acord amb els paràmetres i tòpics medievals:

Ibi uirginem honestam,
 generosam et modestam,
 adamaui, quam suspectam
 nulli puto nec molestam.
 Oculi sunt relucientes,
 niuei sunt eius dentes,
 nec papillæ sunt tumentes.
 sed sunt quasi nix candentes.

(II, vv. 21-28)

Allí a una doncella honesta,
 de buen linaje y modesta
 yo amé; para nadie censurable
 yo la estimo, ni molesta.
 Son sus ojos relucientes,
 niveos son sus dientes, y sus
 pechos no turgentes, sino cual
 nieve candentes.

(pp. 165-167)

No som qui per jutjar les virtuts de la traducció en llengua espanyola, però potser hauríem preferit una versió més planera –o totalment literària, tant se val– malgrat que el text llatí no hi ajudi gaire.

L'estudi introductori, que ocupa 145 pàgines si hi incloem la bibliografia, fa un repàs a la situació externa i interna del text: des del suport material (avui dia manuscrit 74 de l'A.C.A.) fins al complicat món de la mètrica medieval llatina.

Un dels aspectes més esperats d'aquesta anàlisi era el referent a l'origen incert dels poemes: ¿on es van compondre i copiar aquests **Carmina Amatoria**? ¿es tracta d'un autor pròpiament ripollès?. Aquests interrogants i d'altres semblants han preocupat sovint els editors i estudiosos del tema. Moralejo, amb un distanciament i una honestedat modèlics en els dies que corren, adverteix de la impossibilitat de resoldre avui per avui els problemes d'autoria, origen i cronologia. Tot i amb això, al llarg del seu estudi s'alinea, prudentíssim, entre els defensors de l'autoria ripollesa –almenys pel que fa a la majoria de les composicions.

Tot i que es tracta d'una col·lecció que ens ha arribat per un sol testimoni conegut (excepte la composició 18, que hi és estranya en diversos aspectes) la feina dels editors i comentaristes no ha estat escassa, per raó d'alguns passatges tradicionalment conflictius. L'edició crítica que presenta el professor Moralejo millora sovint les lliçons de l'editor més immediat (Latzke, 1974-5) i retorna en uns pocs casos a les més antigues (Nicolau, 1923). És discutible la correcció que fa del manuscrit a 1,8 on publica **heburneos** en lloc de la forma **heburneus**; i els follets de la impremta han fet de les seves a 11,17 (on cal llegir **tuarum**) i 12,3 (**darem**). Però aquests detalls mínims no obsten que sigui l'edició més “solvent” i creïble de les que circulen. A part dels encerts, que són molts i raonats, queda encara en dubte el vers 9 del poema 14, motiu d'especulacions entre els successius estudiosos: malgrat que l'anàlisi paleogràfica no ens permet acceptar-lo d'una manera definitiva –com adverteix el mateix Moralejo– hem d'acollir l'**aere** pro-

posat tant per la mètrica com pel sentit, a falta d'una solució més ajustada.

Les abundants notes explicatives pretenen en alguns casos aclarir el significat del text, i en d'altres, explicitar-ne la tradició cultural (**similita**). Fins ara el treball bàsic, en aquest terreny, era el de Latzke, del qual fa una interessant revisió. Avui dia es fa difícil veure tanta influència de Virgili, Ovidi, Lucà, etc. com a directes inspiradors dels textos medievals i això fa que l'editor hagi de moure's amb cautela per aquest terreny.

Per un altre costat, es troba a faltar un treball semblant a l'entorn de les correlacions amb la poesia en vulgar d'aquesta mateixa època (lirica trobadoresca, especialment). Per posar només un exemple, no es pot negar que 9,17:

Non nego me sub ueste tua tractasse papillam

s'assembla més als versos:

Enquer, me lais Dieus viure tan

qu'aia mas mans soz son mantel!

de Guilhem de Peitieu o, amb un altre sentit, als d'Arnaut Daniel:

lo jorn qez ieu e midonz nos baisem

e'm fetz escut de son bel mantel endi

que no pas a alguns dels **topica** esmentats per Latzke:

Rumpor et inuideo (quidni tamen omnia narrem)

Membra superiecta cum tua ueste fouet

OVIDI: **Heroides** XVI, 221-2

També en la línia d'informació orientada més a l'especialista que no pas a la divulgació, cal esmentar els índexs finals, el més interessant dels quals pot ser el de vocabulari.

Per acabar no ens resta sinó felicitar la iniciativa del professor Moralejo, que aconsegueix de reunir i filtrar sàviament en un sol volum tanta informació generada sobre el tema. Cosa que convindria d'imitar a propòsit de molts altres textos i autors (iensem en una nova edició de l'"Escola poètica de Ripoll"). Només afegir que malauradament encara són inèdites les versions catalanes dels poemes que hem ressenyat: les de Jaume Medina, Ramon Sargatal i d'altres de més modernes. Esperem que el llibre de Moralejo ajudi a empentar aquestes publicacions.